

Ο ΤΕΛΩΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΑΡΙΣΑΙΟΣ (Λουκ. 18, 10-14)

†ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

(Διασκευή ομιλίας στον Άγιο Γεώργιο, στις 7/2/1992)

1. Τά πρώτα γράμματα

Όταν ένα παιδί πηγαίνει για πρώτη φορά στο σχολείο, εκεί μαθαίνει πρώτα τό γράμμα τό όμικρον. Μαθαίνει να φτειαχνει ένα κουλουράκι. Βέβαια αυτό είναι συμβολικό. Γιατί και όταν αρχίζει τό παιδί να μορφώνεται, μορφωτικά είναι ένα κουλουράκι. Ένα μηδενικό. Και σιγά-σιγά μαθαίνει τό γιώτα, και μετά να ένώνει τό όμικρον μέ τό γιώτα και να φτειαχνει τό άλφα πού είναι ή αρχή τών γραμμάτων και τά άλλα γράμματα. Και παίρνει τό μεγάλο ξεκίνημα. Κάθε ήμέρα μορφώνεται περισσότερο. Αλλά ποτέ δέν αφήνει τήν βάση του, τά γράμματα. Κάθε ήμέρα όλο και περισσότερο χρησιμοποιεί εκείνα πού έμαθε στά πρώτα του βήματα. Βέβαια δέν δίνει πιά αξία στο παιδί τό ότι ξέρει τό όμικρον, τό γιώτα και τό άλφα, αλλά όλη του ή μόρφωση, σ' αυτά στηρίζεται. Και όλη του ή προκοπή, εκεί επάνω βασίζεται.

Τό ίδιο συμβαίνει και στην πνευματική ζωή. Ο άνθρωπος ξεκινάει να γίνει άνθρωπος του Θεού, από τό μηδέν. Από τήν συναίσθηση ότι είναι ένα μηδέν, ένα κουλουράκι. Και τό άλφα τής πνευματικής ζωής είναι τό μηδέν για τήν πνευματική ζωή μας. Η συναίσθηση δηλαδή ότι δέν είμαστε τίποτα μπροστά στο Θεό. Και ότι πρέπει σιγά-σιγά να γίνουμε κάτι. Αποκτώντας όχι βέβαια γνώσεις, αλλά αρετές και χάρη Θεού. Και φωτισμό Θεού και σοφία Θεού. Και χαρίσματα. Δηλαδή δώρα πνευματικά τά όποια είναι, όπως λέγει ο απόστολος Παύλος: «αγάπη, χαρά, ειρήνη, μακροθυμία, αγαθωσύνη, πίστις, πραότητα, εγκράτεια».

Ο άνθρωπος δέν ξέρει ούτε μπορεί να δει καλά τον εαυτό του. Γι' αυτό όταν χρειαστεί, πηγαίνει σ' εκείνους πού ξέρουν να τον βοηθήσουν. Στους γιατρούς. Οι γιατροί ψάχνουν μέ τήν γνώση πού έχουν και μετά από πολλές εξετάσεις του λένε: «Έχεις τό τάδε. Πρέπει να πάρεις τό φάρμακο τάδε, αν θέλεις να γίνεις καλά». Μερικές φορές οι συνηθισμένες εξετάσεις δέν φτάνουν. Γι' αυτό σέ στέλνουν στις ακτίνες. «Πήγαινε» σου λένε «να κάνεις μία αξονική τομογραφία». Και τί κάνει εκείνο τό μηχάνημα; Φωτογραφίζει ολόκληρο τον άνθρωπο, μέσα-μέσα, κάθε πόντο, βρίσκει τήν βλάβη και τότε ο γιατρός προχωρά στη θεραπεία και δίνει τις οδηγίες του. Και κάνουμε τυφλή υπακοή στους γιατρούς, για να μπορέσουμε να γίνουμε καλά.

Άλλά κάνουμε και κάτι άλλο. Κάθε πρωί, στεκόμαστε μπροστά σε ένα καθρέφτη, για να δοῦμε, αν πλυθήκαμε καλά, μή τυχόν και έχουμε καμιά μουντζούρα στη μύτη μας. Άν φτειαχτήκανε τά ροῦχα επάνω μας, για να μη γελάει ο κόσμος εις βάρος μας. Πάντοτε ελέγχουμε τόν εαυτό μας. Μόνοι μας και μέ τήν βοήθεια τῶν άλλων.

Πολύ περισσότερο, απ' ὅτι χρειάζεται ο έλεγχος για τήν εξωτερική εμφάνιση και για τήν υγεία του σώματος, χρειάζεται ο αυτοέλεγχος για τήν πνευματική μας εμφάνιση, ενῶπιον του Χριστού. Και για τήν υγεία τῆς ψυχῆς μας.

2. Μή ξεχνᾶς τό ἄλφα. Θά ἔχεις μεγάλη ζημιᾶ

Τό σημερινό Εὐαγγέλιο μᾶς λέγει: Πῆγαν στήν Ἐκκλησία να προσευχηθοῦν, ἕνας τελώνης και ἕνας φαρισαῖος. Ὁ τελώνης πρίν μπεῖ στήν Ἐκκλησία, ἐξέτασε τόν εαυτό του. Και τόν βρῆκε μηδενικό. Γι' αὐτό μπαίνοντας στήν Ἐκκλησία στάθηκε στήν ἄκρη και εἶπε: «ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ».

Ὁ φαρισαῖος, ἡ δέν ἔκανε έλεγχο στόν εαυτό του, ἡ ἔκανε ἕνα έλεγχο «πασαλειματικό», εξωτερικό. Γι' αὐτό ὅταν μπῆκε μέσα ἄρχισε να λέει: «Ὁ Θεός εὐχαριστῶ σοι, σ' εὐχαριστῶ Θεέ μου πού ἐγώ εἶμαι καλός ἄνθρωπος και δέν εἶμαι σάν και κείνους τούς παληανθρώπους».

Άλλά ἀδελφοί, τί ἔδειχνε μ' αὐτό; Ἦταν βέβαια καλός ἄνθρωπος γιατί νήστευε και ἔδινε προσφορές για καλά ἔργα. Άλλά δέν εἶχε καλωσύνη. Για κοιτάξετε... Καλός, χωρίς καλωσύνη. Γίνεται καλός ἄνθρωπος χωρίς καλωσύνη; Αὐτός ἦταν ο φαρισαῖος. Άν εἶχε ἐξετάσει τόν εαυτό του, ὅτι ἔχει διάθεση, ὄρεξη να καρφώσει, να κακολογήσει, να κατηγορήσει, δέν θά φανταζόταν πώς εἶναι τάχα καλός. Άλλά μπαίνοντας μέσα στήν Ἐκκλησία θά ἔλεγε και αὐτός: «ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ». Γιατί εἶμαι εξωτερικά καλός. Τοῖχος ἀσπρισμένος, τάφος στολισμένος. Και ἀπό μέσα εἶμαι βρώμικος. Γεμάτος δυσωδία ἀφοῦ δέν ἔχω καλωσύνη, ἀφοῦ δέν μοιάζω στόν επουράνιο Πατέρα μας πού εἶναι γεμάτος ἀγάπη και ἀγαθότητα.

Εἶπαμε, ὅτι για τήν μόρφωση, ξεκινᾶμε ἀπό τό ὄμικρον και ἀπό τό ἄλφα, ἀλλά ποτέ δέν αφήνουμε τό ὄμικρον και τό ἄλφα. Γιατί ὅποιος ξεχάσει τό ὄμικρον και τό ἄλφα, δέν θά μπορέσει ποτέ να ξαναδιαβάσει βιβλία και να μάθει κάτι περισσότερο. Ἔτσι και στήν πνευματική ζωή, ἔστω και ἄν κάτι κάναμε, δέν πρέπει ποτέ να ξεχνᾶμε ὅτι ἡ βάση και τό θεμέλιο για κάθε προκοπή και για κάθε βελτίωση του εαυτού μας, εἶναι να θυμόμαστε πάντοτε ὅτι ξεκινήσαμε ἀπό τό μηδέν. Και εἶμαστε μηδέν. Και ὅτι καλύτεροι γινόμαστε, ὄχι μέ τίς ἀρετές μας, και μέ τούς ἀγῶνες μας, ἀλλά μέ τό ἔλεος και μέ τήν χάρη του

Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος σταυρώθηκε γιὰ μᾶς καί μᾶς ἔδωσε τό αἷμα του γιὰ νά μᾶς καθαρίσει ἀπό κάθε ἁμαρτία.

Γι' αὐτό ἐμεῖς οἱ χριστιανοί προσευχόμαστε. Καί ἡ καλύτερη προσευχή, μᾶς ἔχει διδάξει ὁ σωτήρας μας Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι ἡ προσευχή τοῦ τελώνου, νά λέμε: «ἰλάσθητί μοι ὁ Θεός τῶ ἁμαρτωλῶ». Λυπήσου με Θεέ μου τόν ἁμαρτωλό. Εἶμαστε, εἶμαι σκοτισμένος. Καί ὅταν πηγαίνουμε νά κοινωνήσουμε, μᾶς διδάσκει ἡ Ἐκκλησία μας, καί μᾶς ἐλέγχει, μέ τίς εὐχές πού διαβάζουμε πρὶν τήν Θεία Κοινωνία. Ὅσοι διαβάζετε τίς εὐχές τῆς Μεταλήψεως τό ξέρετε. Γιατί τί λένε; «Θεέ μου, πάω νά κοινωνήσω καί ἐγώ ἀναξίως. Σάν τόν ληστή, σάν τόν τελώνη, σάν τήν πόρνη». Δέν κάνει νά φανταζόμαστε ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ τόν ἑαυτό μας καλύτερο.

Λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «Ὅταν σύ τό θέλεις καί ξεχνᾷς τά ἁμαρτήματά σου, ὁ Θεός τό θέλει καί τά θυμᾶται. Καί ὅταν σύ θέλεις καί θυμᾶσαι τά ἁμαρτήματά σου, ὁ Θεός τό θέλει καί τά ξεχνάει». Ὅσο δηλαδή περισσότερο ὁ καθένας μας θυμᾶται ὅτι ξεκίνησε ἀπό τό μηδέν καί βρίσκεται στό μηδέν, καί ὅτι ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν θυσία πού ἔκανε ὁ Χριστός ἐπάνω στό Σταυρό καί ἀπό τό ἅγιο αἷμα του καί ἀπό τό ἅγιο σῶμα του γιὰ νά καθαριστεῖ, τόσο περισσότερο ὁ Θεός τόν ἀγαπάει καί συγχωρεῖ τά ἁμαρτήματά του. Καί ὅσο αὐτό τό ξεχνάει ὁ ἄνθρωπος, τόσο περισσότερο ὁ Χριστός τόν ἀπεχθάνεται καί θυμᾶται τά ἁμαρτήματά του.

Λέγει ἕνας ἄλλος ἅγιος: «Ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως, εἶναι ἡ μητέρα τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Ἡ συνείδηση εἶναι τό βιβλίο ἐπάνω στό ὁποῖο εἶναι γραμμένες οἱ πράξεις μας. Γι' αὐτό πρέπει ὅσο μπορούμε περισσότερο, νά ἀκοῦμε τόν ἔλεγχο τῆς συνειδήσεώς μας. Ἦ μάλλον, ὄχι ἀπλῶς νά τόν ἀκοῦμε, ἀλλά νά φάχνουμε τήν συνείδησή μας καί νά τήν ρωτᾶμε: Ὑπάρχει κάτι ἄλλο κρυμμένο, πού δέν τό κατάλαβα, γιὰ νά ταπεινωθῶ λίγο περισσότερο; Καί νά ζητήσω λίγο περισσότερο τό ἔλεος καί τήν χάρη τοῦ Κυρίου μας;»

Ἀκόμα, κάνω καί τό ἄλλο πού διδάσκουν οἱ ἅγιοι Πατέρες μας.

Πηγαίνω στόν πνευματικό καί τοῦ λέω, «Πάτερ, αὐτά καί αὐτά εἶναι πού ἔχω κάνει στή ζωή μου. Καί κάπως ἔτσι κάνω τώρα. Μήπως δέν κάνω καλά; Καί μή κάνοντας καλά, δέν τό αισθάνομαι; Βοήθησέ με. Κάνε στήν ψυχή μου μία ἐξέταση, κάνε μου μία ἀκτινογραφία, κάνε μου μία ἀξονική τομογραφία, καί βοήθησέ με νά καταλάβω τήν κατάσταση μου. Καί δῶσε μου τά ἀπαραίτητα φάρμακα καί τίς ἀπαραίτητες ὁδηγίες γιὰ νά θεραπεύσω τόν ἑαυτό μου ἀπό τήν κατάσταση στή ὁποία εὕρισκομαι».

3. Εὐάρεστη προσευχή... Θεάρεστη ἐργασία...

Διαβάζουμε στο βίο του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά. Αυτός είχε ανεβεί σε μεγάλα ύψη πνευματικής ζωής. Αλλά αφού κατάλαβε πολλά και έγινε άγιος, δέν ξέχασε ποτέ τό άλφα και τό δμικρον. Δέν ξέχασε ποτέ ότι ένώπιον του Θεού είναι ένα μηδενικό. Γι' αυτό προσευχόταν συνεχώς, παρακαλούσε τόν Θεό και έλεγε: «Κύριε Ίησοϋ Χριστέ, φώτισόν μου τό σκότος». Καί παρουσιάστηκε ή Παναγία και του λέει:

-Γιατί δοϋλε μου, παρακαλεΐς και φωνάζεις και λές, «φώτισέ μου τό σκότος»; Τί θέλεις;

Και τής άπάντησε:

-Τί καλύτερο νά γυρεύω, Παναγία μου, έγώ άνθρωπος μέ τόσες κακές πράξεις και μέ τόσα πάθη, πού κάθε στιγμή στή ζωή μου άπειλούν νά μέ καταπνίξουν και νά κάνουν νά σκοτισθοϋν τά μάτια τής ψυχής μου; Φώτισέ μου τό σκότος.

Άπάντησε ή Παναγία:

-Θά είμαι μαζί σου για πάντα και σ' αυτή τή ζωή και στήν μέλλουσα, για τήν ταπεινή σου προσευχή.

Έτσι πρέπει νά κάνουμε. Νά αγωνιζόμαστε όσο αγωνιζόταν ό φαρισαΐος νά κάνουμε καλά πράγματα: Προσευχές, έλεημοσύνες, νά μή λείπουμε από τήν Έκκλησία. Αλλά νά μήν κάνουμε ποτέ τό τραγικό λάθος πού ξέχασε από πού ξεκίνησε. Καί άφησε τόν έαυτό του νά γεμίσει κακία για τούς άλλους ανθρώπους.

Λένε οι Πατέρες μας: «Έμεΐς πρέπει νά έχουμε τήν ταπείνωση του τελώνη και τις άρετές του φαρισαΐου. Νά μορφωθοϋμε νά προοδεύσουμε χωρίς νά ξεχάσουμε ποτέ τό άλφα και τό δμικρον, δηλαδή τις άμαρτίες μας». Γιατί άμα ξεχάσουμε τό άλφα και τό δμικρον, από κεί και πέρα, όχι πρόοδος δέν γίνεται αλλά όλα τά χάσαμε. Όπως ό άνθρωπος πού θά ξεχάσει τό άλφα και τό δμικρον, όχι μόνο δέν θά μπορέσει πιά νά μάθει άπολύτως τίποτε άλλο, αλλά θά έχει χάσει τό μυαλό του.

Όλα τά άποκτάμε μέ τήν προσευχή, μέ τήν πολλή παράκληση προς τόν Θεό. Λέγει ένα τροπάριο: «Νά φωνάξουμε και έμεΐς προς τόν Χριστό τελωνικώς». Σάν τόν τελώνη. Πώς νά φωνάξομε; Μέ τό στόμα;

Άπάντηση: Όχι μέ τό στόμα μόνο. Τό στόμα μόνο του, δέν λέει τίποτε. Μέ τήν καρδιά νά φωνάξομε. Αλλά και νά κάνουμε κάτι περισσότερο: Έπειδή ή καρδιά, μερικές φορές είναι ζεστή και μερικές φορές παγωμένη, γι' αυτό νά ζεστάνουμε τήν καρδιά μας. Μέ τί θά τήν ζεστάνομε; Μέ τήν θυσία, μέ τήν

ταπείνωση τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Πῶς γίνεται ἡ θυσία; Μὲ τὴν νηστεία.

Πῶς γίνεται ἡ ταπείνωση τοῦ ἑαυτοῦ μας; Πάλι μὲ τὴν νηστεία. Γιατί ὑπακοῦμε στὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Δέν κάνουμε ὅ,τι μᾶς ἀρέσει. Ὅ,τι μᾶς ἔρθει τὴν κάθε στιγμή. Ἀλλά μὲ τὴν νηστεία ταπεινῶνουμε τὸ θέλημά μας καὶ ζεσταίνουμε τὴν καρδιά μας. Γι' αὐτό νά φωνάξουμε πρὸς τὸν Χριστό «τελωνικῶς». Σάν τὸν τελώνη. «Διὰ νηστείας». Μὲ ταπείνωση. Καὶ μὲ θυσία: «Ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἐλέησόν με».

Εἶθε ὁ Χριστός ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα τῆς πίστεως, νά μᾶς φωτίζει νά πατᾶμε γερά, στό θεμέλιο τῆς πνευματικῆς ζωῆς πού εἶναι ἡ ταπείνωση καὶ ἡ προσευχή τοῦ τελώνου. Ἀμήν.-